

Fyrsternes høje

Den lille gruppe markante gravhøje er de sidste synlige vidnesbyrd om et høvdingedynasti, som omkring år 200 dominerede store dele af Østdanmark. Dengang var landskabet åbent og næsten skovløst, og ind imellem de små bakker lå fugtige, tørvfyldte lavninger. Resterne af flere oldtidsveje, der krydser den brede Tryggevælde Ådal, viser Stevnsområdet som en tæt beboet landsdel med et veletableret vejnet.

Fra omkring år 160 skabte sjællandske høvdingeslægter en hierarkisk og centraliseret magtstruktur i området omkring Stevns og i det tilstødende Østsjælland. Man har endnu ikke fundet de tilhørende bebyggelser. Man ved derfor ikke, hvor gravpladsens rige slægt har haft deres gårde, eller hvordan gårdene har set ud.

Princely barrows

The small cluster of distinctive burial mounds is the last visible testimony to a dynasty of chieftains who dominated large tracts of East Denmark around 200 AD. At that time, the landscape was open and almost unforested and in between the elevations were boggy, peat-filled depressions. The vestiges of several ancient roads crossing the broad Tryggevælde river valley indicate that Stevns was a densely populated area with a well-established road system.

From around 160 AD, the Zealand chieftain dynasties created a hierarchical and centralised powerbase in the area around Stevns and the adjacent East Zealand. The associated buildings have not yet been found. It is therefore not known where the wealthy families buried at this site lived, or what their dwellings looked like.

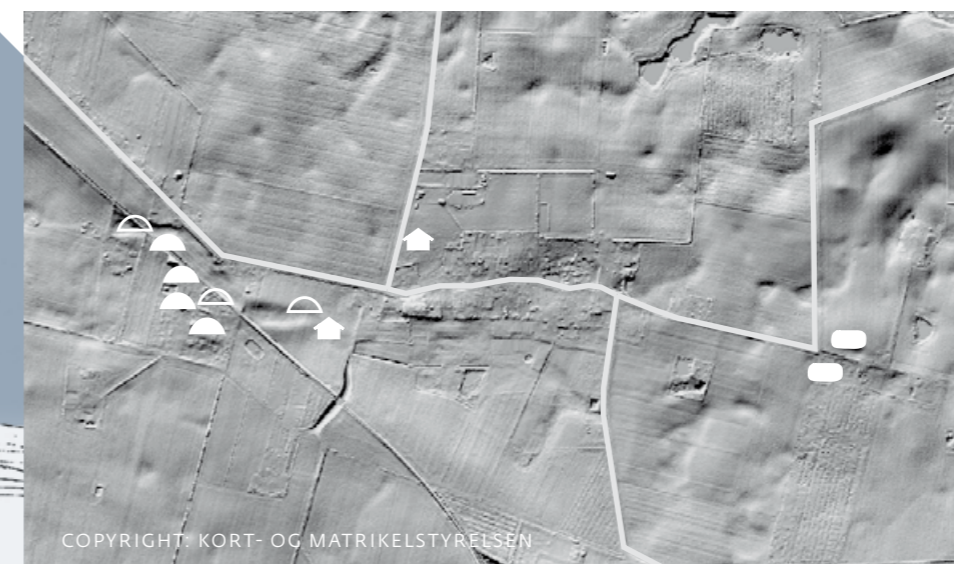
Fürstliche Hügel

Die kleine Gruppe markanter Grabhügel sind die einzigen sichtbaren Zeugnisse einer Häuptlingsdynastie, die um das Jahr 200 Teile von Ostdänemark beherrschte. Damals war die Landschaft offen und fast unbewaldet und zwischen niedrigen Hügeln lagen feuchte, moorige Niederungen. Die Reste mehrerer vorgeschichtlicher Wege, die das breite Tal der Tryggevælde Å kreuzen, zeigen, dass Stevns ein dicht besiedeltes Gebiet mit engmaschigem Wegenetz war.

Ab etwa 160 schufen die seeländischen Häuptlingssippen eine hierarchisierte und zentralisierte Machtstruktur im Gebiet um Stevns und im angrenzenden Ostseeland. Zugehörige Siedlungen wurden bisher nicht gefunden. Daher weiß man nicht, wo die reiche Sippe vom Grabplatz ihre Höfe hatte oder wie die Höfe aussahen.

HIMLINGØJE

Navnet kendes fra 1376 som Hynlynghøyæ, altså Himlinge Høje – også dengang har højene været markante monumenter. Efterleddet -inge tilhører de ældste stednavne og Himlinge kan muligvis være navnet, som jernalderens fyrster benyttede om stedet.

De oprindeligt 6-7 gravhøje er anlagt iøjnefaldende på et af de højeste punkter i terrænet. På kortet er gravpladsens eksisterende (▲) og forsvundne (◐) høje angivet sammen med, hvad man kender af spor efter bebyggelse (▲) og andre begravelser (●).

Den parterede fyrstesøn

I Himlingøje indtog et enkelt høvdingedynasti gennem et par generationer en stærk og dominerende stilling. Gennem ægteskabsalliancer har de gjort Stevnsområdet til Nordens vigtigste magtcenter. Dynastiet i Himlingøje var det første skridt mod dannelsen af kongeriget Danmark.

Himlingøjes godt 20 fyrstebegravelser er anlagt omkring år 150 til år 250. I den ene gravhøj var skelettet af en ung parteret mand. Knoglerne lå kun delvis anatomisk korrekt, men benene var vendt forkert og bækkenet lå ved skulderen. Parteringen er sket noget tid inden gravlæggelsen. Den unge mand er sikkert faldet i et slag i en fjern egn, hvorefter hans lig er blevet transporteret hjem for at blive begravet på slægtens gravplads.

The dismembered prince's son

In Himlingøje, over a couple of generations, a single dynasty of chieftains assumed a dominant position. Through dynastic marital alliances, they turned the Stevns area into the most important centre of power in Scandinavia. The dynasty in Himlingøje was the first step towards the creation of the Danish monarchy.

The some 20 princely burials at Himlingøje took place around 150 to 250 AD. In one of the burial mounds, the skeleton of a young man shows that his body had been dismembered. The bones were laid out in an almost anatomically correct way, but the legs faced the wrong way and the pelvic bone was placed at the shoulder. The dismemberment took place before burial. The young man is thought to have fallen in battle in a distant place, and his body transported back to the ancestral burial site.

Der zerlegte Fürstenson

Um Himlingøje behauptete eine Häuptlingsdynastie mehrere Generationen lang eine dominierende Stellung. Durch Eheschließungen machten sie Stevns zum wichtigsten Machtzentrum Skandinaviens. Die Dynastie in Himlingøje war der erste Schritt zur Bildung des Königreichs Dänemark.

Himlingøjes gut 20 Fürstenbegräbnisse wurden etwa von 150 bis 250 angelegt. In einem Grabhügel lag das zerteilte Skelett eines jungen Mannes. Die Knochen waren fast anatomisch korrekt angeordnet, aber die Beine in falscher Richtung und das Becken an der Schulter. Die Zerstückelung ist vor der Beisetzung erfolgt. Der junge Mann ist wohl in einer Schlacht unter fernen Himmelsstrichen gefallen, woraufhin seine Leiche nach Hause transportiert wurde, um auf dem Grabplatz der Sippe beigesetzt zu werden.

Den kostbare ornehovedring af guld lå i graven med det parterede lig. Ringen var et værdighedssymbol, som kun fyrsteslægtens medlemmer bar. Det er derfor naturligt at se den 18 til 25-årig mand som en gravlagt fyrstesøn.

FYRSTER PÅ REJSE

Jernalderens stormænd og fyrster tog formentlig på rejse til romerriget for at lære krigskunst og skabe alliancer. Det er muligt, at den parterede unge mand er faldet i kamp i det romerske rige og derfra transporteret hjem til Sjælland.

EN FYRSTINDE?

En af de rigeste grave på pladsen var kvindegraven, der blev udgravet i 1949. Blandt udstyret var bl. a. to armbringe og to fingerringe af guld, kostbare smykker, en meget lang perlekæde og importerede romerske bronzekar og glasbægre.

En eksklusiv gravplads

Gravpladsen ved Himlingøje adskiller sig væsentligt fra andre samtidige gravpladser. I jernalderen var det for eksempel usædvanligt at bygge høj over de døde, men i Himlingøje finder man mindst seks gravhøje. Ligeledes finder man i jernalderen oftest rige og fattige grave sammen. Men ved Himlingøje er gravpladsen forbeholdt den magtfulde fyrsteslægt.

De afdøde har fået udsøgte luksusgenstande med sig i graven, såsom smykker og udstyr af guld, sølv og det næsten lige så sjældne glas. Fundene har repræsenteret en formue. Armringe af guld, som dem vi finder i gravene, var blandt de værdighedstegn, som kun Himlingøjeslægten og deres mest betydningsfulde alliancepartnere kunne iføre sig.

An exclusive burial site

The burial site at Himlingøje is very distinct from other sites of the same period. For example, in the Iron Age it was unusual to build a mound over the dead. But at Himlingøje no fewer than six such mounds were built. It was also more common for rich and poor graves to be mixed. But at Himlingøje, the burial site is reserved for the powerful royal dynasty.

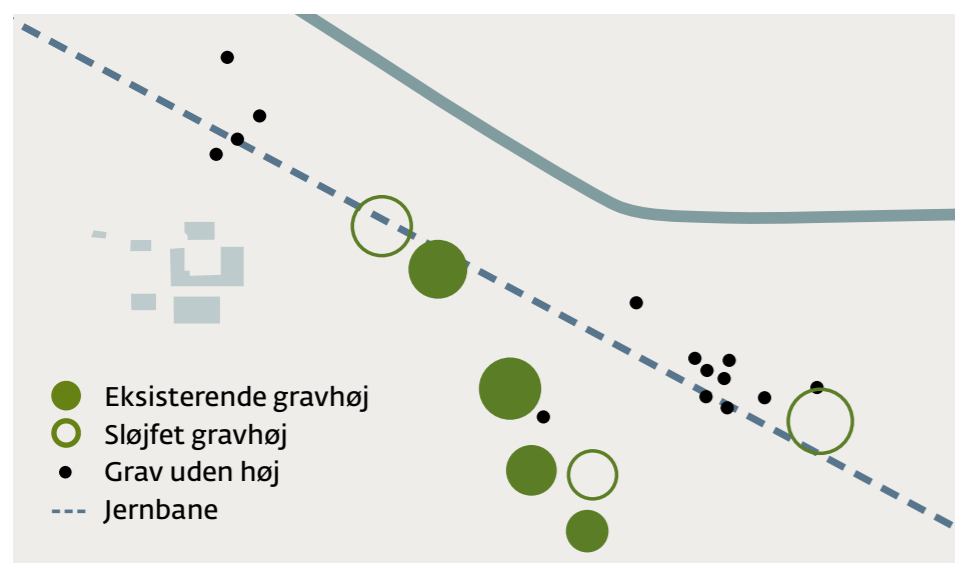
The deceased were buried with the choicest luxury artifacts such as jewellery and other personal effects of gold and silver, and glassware which was almost as rare and costly. These finds would have represented a fortune. Gold bangles such as those found in the graves were among the insignia borne to indicate rank among the Himlingøje dynasty and its most influential allies.

Ein exklusiver Grabplatz

Der Grabplatz bei Himlingøje unterscheidet sich wesentlich von anderen zeitgenössischen Grabplätzen. In der Eisenzeit war es zum Beispiel ungewöhnlich, einen Hügel über den Toten zu errichten. In Himlingøje jedoch gibt es nicht weniger als sechs Grabhügel. Außerdem findet man in der Eisenzeit oft arme und reiche Begräbnisse beieinander. Bei Himlingøje dagegen ist der Grabplatz der machtvollen Fürstenfamilie vorbehalten.

Die Toten bekamen ausgesuchte Luxusgegenstände mit sich ins Grab wie zum Beispiel Schmuck und Ausrüstung aus Gold, Silber und dem fast genau so seltenen Glas. Die Funde repräsentierten ein Vermögen. Armreifen aus Gold, wie wir sie in den Gräbern finden, waren Zeichen der Würde, mit denen nur die Himlingøje-Sippe und ihre bedeutendsten Allianzpartner sich schmücken konnten.

Gravpladsen har oprindeligt bestået af seks måske syv gravhøje, hvoraf i dag kun de fire er bevaret. Nord for højene lå området med grave uden høj. Disse grave har sandsynligvis været markeret på anden vis.

En af gravene fremviste et imponerende udstyr af luksusgenstande fra Romerriget. Der er tale om et komplet drikkesæt med vinbeholder, øse, si og drikkebægre. Sættet er sandsynligvis kommet direkte til landet som gave eller hjembragt efter et besøg sydpå.

De første fyrstefamilier

Fra 2. årh. e.Kr. gik det mægtige Romerrige langsomt sin undergang i møde. Riget faldt definitivt sammen, da germanske stammer kort efter år 395 løb den vestlige del af riget over ende.

Krig blev også en del af hverdagen i de nordiske samfund. Efter ca. år 200 blev der over det meste af Nordeuropa gennemført en omstrukturering af det gamle stammesamfund. Det indebar en omfordeling og intensivering af udnyttelsen af jorden. Der skete nu en teknologisk og samfundsmæssig udvikling, som ikke var set tidligere. Husene,

gårdene og landsbyerne ændrede karakter med flere funktioner og fik en større produktivitet.

Man begyndte at få overskudsproduktion i landbruget og kunne beskatte både jorden og producenterne. Det frigjorde en større del af befolkningen til håndværksproduktion og krigstjeneste. Rigdommen blev samlet på færre og ekstremt rige familier med langtrækkende internationale kontakter. De første fyrstefamilier voksede frem som både politiske og religiøse ledere af større regioner.

The first princely families

From the 2nd century AD the mighty Roman Empire went into slow decline. It fell finally to Germanic tribes, who invaded its western provinces shortly after 395 AD.

War also became part of everyday life in the Scandinavian countries. After around 200 AD, over much of Northern Europe, the old tribal societies were restructured, which entailed redistribution and intensified working of the land. Societies now saw unprecedented advances in technology and social development. Houses, farms and villages

changed beyond recognition, with extended functions and increased productivity.

As farming began to produce surpluses, it was now possible to tax both the land and those who worked it. This released a large section of the population to work in skilled trades and serve in wars. Wealth was amassed by fewer and extremely rich families with wide-ranging international contacts. The first royal families emerged as both political and religious leaders of extended regions.

Die ersten Fürstenfamilien

Nach dem 2. Jahrhundert n. Chr. ging das mächtige Römische Reich langsam seinem Untergang entgegen. Das Reich zerfiel endgültig, als germanische Stämme kurz nach 395 den westlichen Teil des ehemals so mächtigen Römischen Reichs überrannten.

Nach etwa 200 wurden im Großteil Nordeuropas die alten Stammesverbände umstrukturiert, einhergehend mit einer Neuverteilung und Intensivierung der Bodennutzung. Es folgte nun eine ungeahnte technologische und gesellschaftliche Entwicklung. Häuser, Höfe und

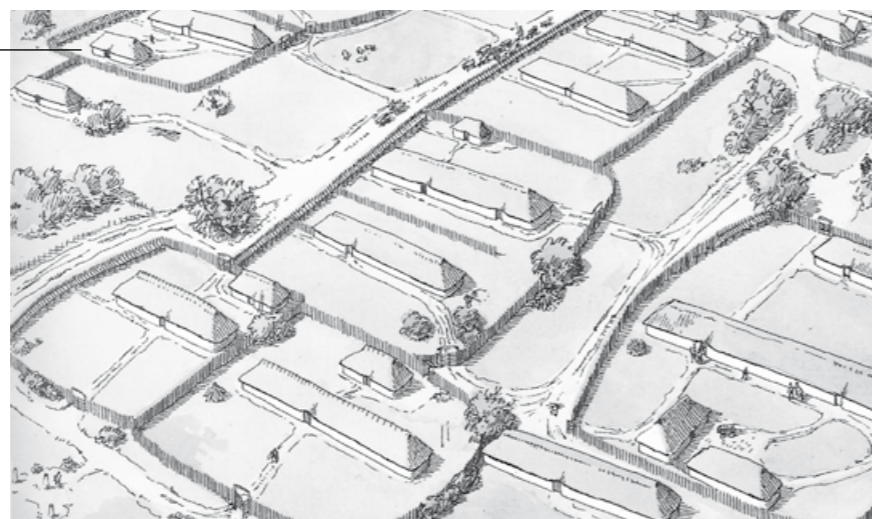
Dörfer änderten ihren Charakter, da sie mehrere Funktionen übernahmen. Gleichzeitig stieg die Produktivität.

Die Landwirtschaft erzielte allmählich Überschüsse. Ein größerer Teil der Bevölkerung konnte für Handwerksproduktion und Kriegsdienst freigestellt werden. Der Reichtum häufte sich bei wenigen, extrem reichen Familien mit weit reichenden internationalen Verbindungen an. Die ersten Fürstenfamilien wuchsen als politische und religiöse Führer größerer Regionen heran.

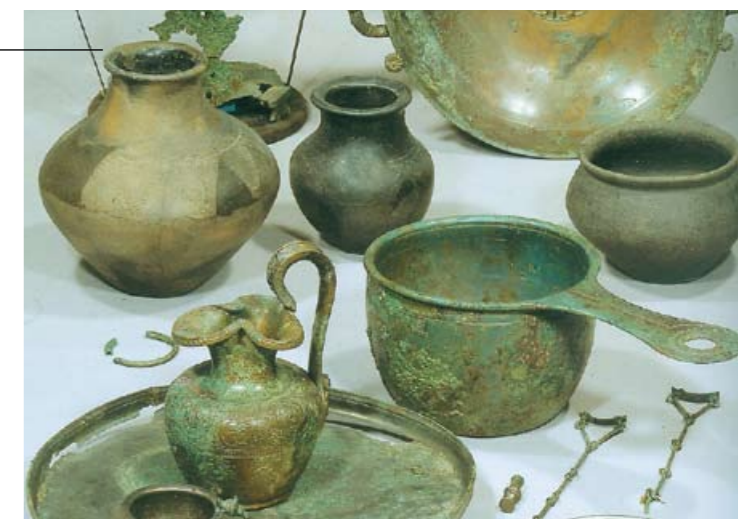

Den ene af de fornemt begravede personer – en ung mand i 20'erne – var blevet parteret inden han halvopløst var blevet lagt i graven. Måske en fyrstesøn, der er faldet i kamp under fremmede himmelstrøg og derfra blevet bragt til slægtens gravplads.

I jernalderen opstår de første egentlige landsbyer. Der er tale om store og velbyggede huse, ofte med plads til opstaldede husdyr i den ene ende. Især i Jylland ser man store bebyggelser med op til 15-20 gårde samlet i et fællesskab.

Alliancer med de germanske stammer syd for Østersøen førte også til kontakter til det romerske rige. Kontakterne betød, at eksotiske luksusvarer og ny teknologi inden for bl.a. landbrug og krigskunst kom til landet.

DE FØRSTE FYRSTER

En lille gruppe markante gravhøje på en af de rigeste gravpladser fra Danmarks oldtid er det sidste synlige vidnesbyrd om et høvdingedynasti, som omkring år 200 dominerede store dele af Østdanmark.

NYE GUDER

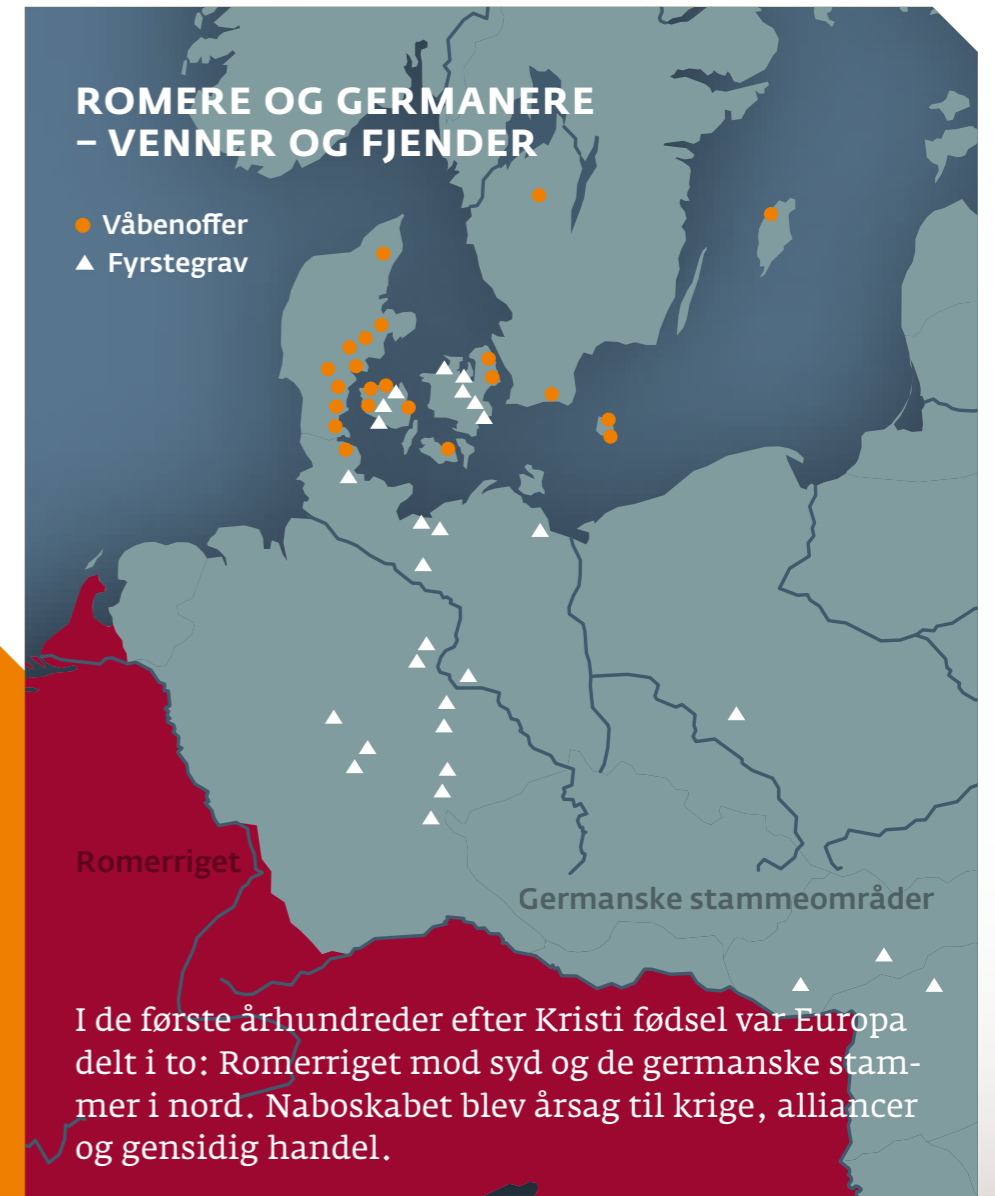
Omkr. 500 e.Kr. dukker de første vidnesbyrd om en særlig germansk gudekreds frem. Guldbrakteaten fra 5. årh. gengiver myten om Odins søn Balder, der myrdes med en pil af mistelten.

*Jeg så Balder,
blodig Cuddom,
Odins Barns
skjulte Skæbne.
Jeg så vokse
højt på Volden
tynd og yndig
Mistelten.
Hød traf med Buen,
Træet var Pilen,
som mig syntes
sorgbevinget.*
Vølvens Spådom

FÅ MERE VIDEN:

www.kulturarv.dk
www.1001fortaellinger.dk
www.1001stories.dk
www.natmus.dk/sw4509.asp

TIDSLINJE

